

En lysdesigners bekendelser

Han er en af de usynlige helte, som sørger for, at du får en koncertoplevelse ud over det sædvanlige.

Han gemmer sig i det lille firkantede telt foran scenen, som vi i tekniske termer kalder "Front of House", blandt techs FOH.

Han hedder [Christian Wienberg Bonde](#) og er lysdesigner for bl.a. svenske [GHOST](#).

MetalDanmarks daglige leder, Anni Klitmøller, er selv lystekniker/designer og her fik hun muligheden for at slutte med en af sine egne helte.

Christian, hvem er du?

Jeg hedder [Christian Wienberg Bonde](#), er 46 år og bor med min lille familie i Brønshøj ved København.

Jeg er uddannet AV-assistent, som er en bred tv-uddannelse, hvor man lærer alt indenfor tv-produktion. Mit speciale fra start har været lys. Jeg startede på uddannelsen i 1988, gik freelance i 1996 og har siden haft eget firma og levet af at lave lys.

Jeg har siden starten lavet en god blanding af TV-lys, sport og lidt film, koncerter og turnéer i Danmark og udlandet, en masse programmering og afvikling på danske festivaler osv.

Bands:

Startede i 1995 - 1997 med danske [Royal Hunt](#), og var dengang en del i Japan med dem.

1997 - 2000 [King Diamond](#) og [Mercyful Fate](#), turnéerne i Europa og USA

2001 - 2005 [Arch Enemy](#), turnéerne i Japan, Europa og USA

ca. 2003 Solo tour med [Bruce Dickinson](#)

2009 - 2013 [Bullet For My Valentine](#), turnéerne i Japan, Europa, Syd Amerika, Sydafrika, USA (200+ shows)

2012 Afløser tour med [Marillion](#) i Syd Amerika.

Danske afløser shows med [DAD](#), [Dizzy Mizz Lizzy](#) og [Baal](#).

2015 - nu: [Ghost](#), som lysdesigner og afvikler, deler touren med Mike Holm, som afvikler de længere tours.

Jeg designer og programmerer showet.

Hvordan og hvorfor blev du lysdesigner?

Hvad er en lysdesigner?

Det er jo ham eller hende, der bestemmer, hvor og hvilke lamper man skal bruge til en tv-produktion eller koncert. Og derefter sammensætter lyset så det passer til det, man laver.

Jeg er jo faktisk uddannet tekniker indenfor lys, men indså straks at noget af det, jeg er rigtig god til, er at forstå musik og lave fedt lys til det. Så man kan godt sige at lysdesigndelen er selvlært for mit vedkommende. Jeg har lært af andre lysfolk ved at gå til en masse koncerter og se alt, hvad der er af koncerter og shows i tv.

Hvad er det, der er så fantastisk ved lys?

Hmm svært. I denne sammenhæng hvor vi taler metal og koncerter, er det fantastiske jo at lyset ofte er det ekstra instrument, der underbygger, hvad der sker i musikken. Lys og musik skal gerne være i harmoni, altså lyset skal ikke være større end musikken eller omvendt.

Lyset skaber den stemning, du føler, når du står til en koncert, og det er faktisk bedst, når du ikke rigtig lægger mærke til lyset, men bare har fået en helt fantastisk totaloplevelse.

Men hvad der er fedt ved lys, det ved jeg ikke... -Det kunne jo være lyd, baggear, tourmanager, der var mit job.

Det fede er at være med til at skabe noget, som betyder noget for andre, altså en god oplevelse til f.eks. en koncert.

Laver du kun lys for store rockstjerner - Hvis nej, hvad laver du så som lysmand?

(Christian griner) - Nej!!! Man bliver ikke rig som dansker af at lave lys til metalkoncerter. For mig er det en måde at udvikle mig selv på, og fordi jeg bare elsker musikken.

Jeg laver ikke lys for danske bands, ud over de afløser jobs jeg har haft. Der er meget få om buddet herhjemme, og der er stort set ingen danske metalbands, der har penge til lys.

[King Diamond](#), [Volbeat](#), [Pretty Maids](#) er vel nærmest de eneste danske metalbands med tarif-betalte lysfolk.

I Danmark lever jeg af at lave tv-lys, jeg har f.eks. lave DRUO [Danmarks Radio Underholdnings Orkester](#) i en del år. Et utal af tv-show, quizzer, nyheder, underholdningsshow osv. Sidste år lavede jeg det danske Melodi Grandprix i Ålborg som designer, og i år har jeg lavet TV2 News nye studie i København. Derudover Aftenshowet på DR1, Roskilde Festival, NorthSide festival osv.

Din primære musikgenre og hvorfor? (både privat og arbejde)

Svært spørgsmål igen. Jeg har perioder med forskellige genrer jeg går op i. Men jeg må indrømme at jeg altid vender tilbage til prog-rock fra 80'erne: [Saga](#), [Marillion](#), [Rush](#), [Dream Theater](#).

Men jeg er også vild med: [Metallica](#), [Anthrax](#), [Queensrÿche](#), [Iron Maiden](#), [Disturbed](#), [Avenged Sevenfold](#), [Rammstein](#), [Manowar](#), [Dio](#) osv.

Da du startede med at lave lys, hvad er den primære forskel på lyset i dag og den gang?

- Forventer ikke at det var sidste år du startede, jeg tænker ex. her i udstyr; konventionel lys vs. moving heads.

Penge er den store forskel!

Der er helt klart flere penge til lys nu, end i "gamle" dage.

Nej, teknisk er der selvfølgelig stor forskel. Jeg har været med siden de første moving lights kom til landet. Det er blevet langt mere teknisk, specielt mht. pulte. I dag hvis du skal

lave et festivaljob, så møder man typisk op til en rig med 100+ movinglights og en pult der er kompliceret at programmere. Jeg bruger typisk 4 timer til for-programmering, før et helt almindeligt festival job. Hvor man i "gamle" dage bare gik ned til pulten en halv time før show.

Hvad er din(e) yndlingslamper og hvorfor?

Det er svært, der er udstyr der passer til forskellige opgaver. Lige nu er jeg blevet glad for LED-lamper. ([Martin Quantum](#), [GLP x4](#), [GLP x4 bar](#))

[Martin](#) har jeg altid været glad for, og har altid fået en god behandling og service fra både salg og udvikling.

Det samme gælder for [GLP](#).

Hvilken afviklingspult bruger du og hvorfor?

Altid GrandMA 1 og 2 serien. De kan løse de opgaver jeg har, som jo er alt fra TV shows til festivaler.

Hvorfor er røg, mega fedt?

Røg er kun fedt, når man gerne vil se lyset. Røg kan også være svært at styre. Hvem har ikke stået på en festival og oplevet en kæmpe røgsky lægge sig i den ene side af scenen så guitaristen er helt væk, men hvor der ikke er røg i den anden side af scenen...

Hvor får du inspiration fra til de designs du laver?

Typisk ved at se hvad andre laver, jeg ser alle tv-shows i tv, og går til en del koncerter. Jeg kan også få inspiration af en stemning fra koncerter jeg var til da jeg var ung. Jeg husker tydeligt 80'er og 90'er koncerter med [Iron Maiden](#) og [Metallica](#), hvor jeg har stjålet en del, må jeg sige..

Når det gælder lys kan inspiration også være, at se på andres arbejde og konstatere hvordan man ikke skal gøre...

Hvor stor indflydelse har du på det endelig design for Ghost? - (Hvis du ikke har 100% frie hænder, er der et band hvor du har?)

Ghost er lidt specielt fordi "Papa" ved 100% hvad han vil, så det gælder om at få omsat hans tanker til et design. Da jeg startede med dem, lavede jeg et sæt dogmeregler for hvordan jeg syntes de skulle se ud, og det var heldigvis de samme tanker han havde. En regel er f.eks. at movinglight ikke må bevæge sig med effekter, altså kun må bevæge sig fra en position til en anden. Formålet med det er at undgå hele sange, hvor alle lamper står og kører rundt i en cirkel, som er kedeligt og forudsigeligt.

Ghost Copenhell 2015

Ghost Copenhell 2015

Ghost Copenhell 2015

Hvordan laves et lysdesign (processen fra start til slut), når man skal samarbejde med en stor artist?

Hvad er en stor artist - Prince, Metallica, Ghost?

Det er meget forskelligt, men hvis det er en stor dyr produktion, så er det selvfølgelig klart at kunden vil have så meget for pengene som muligt.

Da jeg lavede Dansk Melodi Grandprix 2015, sad jeg til møder hver dag i 14 dage, hvor vi talte alt igennem vedr. alle sange, og derefter brugte ca. en måned på pre-programmering af showet. Samlet var grandprixet ca. 4 måneders arbejde.

Hvis noget skal programmeres ordentligt, så vil jeg sige at en sang tager en dag at programmere.

For Bullet for my Valentine fik jeg ét cue som var et blackout, ellers måtte jeg selv om resten.

Men selvfølgelig er det vigtigt at sætte sig godt ind i musikken, snakke med bandet, og sørge for at der er en produktion over før tour start.

Er der stor forskel på de danske spillesteder/festivaler vs. udlandet? - Skal man bare over broen til Sverige, førend det bliver bedre/værre?

Hmm, de danske venues er sgu lidt triste, ældre udstyr og ikke så meget af det.

Men der er sgu også mange mega skod venues i resten af verden. De bedste venues er nok i Tyskland og Japan.

Som du spørger, så er svenske festivaler rigtig fede lymæssigt, man tager det ligesom mere seriøst, og ved godt hvad det vil sige, at lyset er rigtig fedt.

I korte træk - hvordan bliver man lystekniker/designer og er der et par fælder, man skal være opmærksom på? (Er der noget du vil ha' gjort anderledes, hvis du kunne i dag?)

I dag kan man jo tage en uddannelse og evt. komme i lære i et udlejningsselskab eller på en venue. Et er jo det tekniske som selvfølgelig er vigtigt, men ikke altafgørende hvis man vil designe. Jeg tror mere det handler om et "kald" og lysten til at være en del af et hold bag et band eller en tv produktion.

Jeg startede med at lave rock lys, ved at arbejde gratis i pumpehuset i 1995-97 og lærte en masse, der igennem fik jeg kontakt til [Royal Hunt](#) og resten er historie!

Jeg er meget glad for der, hvor jeg er nu, selv om Danmark ikke rigtig er det rigtige sted, hvis man vil være rock lys designer. Der er bare flere jobs i USA, England og Tyskland..

Hvis jeg skulle ha gjort noget anderledes: Jeg gik faktisk og legede med tanken om at tage et par år til USA tilbage i 90'erne, det skulle jeg nok have gjort. Men hvem ved, det er ikke sikkert at det ville ha været bedre. Men jeg kan se, at hvis du er god i Danmark, så er du i toppen i USA, jeg tror ikke jeg skulle have været længe i USA, førend jeg var blevet tilbudt store turneer.

Jeg ved du er en beskeden mand iht. dit talent - er du heldig eller dygtig? ;)

(Christian griner) Det må være en blanding. Jeg tror min store fordel er kærlighed til musik, og en stor musikforståelse. - Og så er jeg lysmand, fordi jeg *vil* være lysmand, ikke fordi jeg venter på noget bedre, der kommer forbi..

Ok, teenagespørgsmålet - hvilken artist (død/levende) gad du virkelig godt lave lys for og hvorfor?

Ok Teenagesvaret må være [Iron Maiden](#), [Prince](#), [Saga](#), [Marillion](#), [Rush](#)...

Hvorfor: Fordi det bliver altså noget andet, når man i forvejen er vild med en artist.

Det rigtig svar er nok, at jeg ikke rigtig tror, jeg vil blive mere glad, end jeg f.eks. er med [Ghost](#). Og jeg har slet ikke en ambition om, at det er bedre jo større en koncert er, nogle at mine bedste jobs har været "små" shows på klubber. Store shows kræver bare mere af det hele: mere arbejde, flere problemer.

Er du også lysmand om 20 år?

Om 20 år, så er jeg 66 år – så er det nok et skånejob på DR vil jeg tro, men mon ikke :-)

Tak for det - noget du har til sidst?

Lysdesign er et sted mellem håndværk og kunst. Så en rigtig dygtig designer brænder for det at lave lys.